

Pomen varovanja zdravja v znamenju pandemije

Avtor:
Marko Ferlež

Varno delovno okolje ima dokazano vrsto pozitivnih učinkov – ne le, kar je sicer najpomembnejše, na zdravje ljudi, ampak ima zaradi manj okvar in poškodb še pozitivne finančne posledice za delodajalca. Ne nazadnje s tem veliko pridobi družba kot celota, saj so zaradi manj bolniških odsotnosti opazni prihranki v zdravstveni blagajni.

Nezgode na delovnem mestu so vselej nezaželene, za posledico pa imajo motnjo v delovnem procesu in povzročijo škodo posamezniku, podjetju in družbi. Najhujše delovne nesreče, ki se končajo s smrtjo ali resno trajnejšo okvaro zaposlenega, pa razumljivo pustijo trajen pečat še pri svojcih in prijateljih. Varnost in zdravje pri delu sta zato izredno pomembni vrednoti za vse.

Zagotovitev varnega in zdravega delovnega mesta je prvi pogoj za uspešnost posameznika in podjetja. Dolgoročno pa je to tudi velika konkurenčna prednost podjetja.

Zagotavljanje varnega in zdravega delovnega mesta je pogoj za uspešnost posameznika in podjetja.

ZAVEDANJE VSE VEČJE

V zadnjih desetletjih je v razvitem svetu vse več zavedanja o pomenu varnosti zdravja pri delu. Deloma so k temu pripomogli vse strožji predpisi in nadzori, vse več pa je tudi splošnega zavedanja tako zaposlenih kot delodajalcev, da sta zdravje in varnost v službi ključnega pomena in morata biti na prvem mestu.

Leta 2003 je to področje dobilo tudi svoj »praznik«, saj je Mednarodna organizacija dela 28. april razglasila za svetovni dan varnosti in zdravja pri delu. Mednarodna konferenca svobodnih sindikatov pa je že nekaj let prej, leta 1996, ta dan označila kot svetovni dan spomina na umrle in poškodovane delavce. Predvsem v državah tretjega sveta, kjer se to področje še vedno zelo zanemarja, žrtve letno še vedno štejejo v tisočih.

28. april – Mednarodni dan varnosti in zdravja pri delu

Namen obeleževanja je svetovno javnost opomniti na obseg problema varnosti in zdravja pri delu ter po drugi strani spodbuditi ustvarjanje varnostne in zdravstvene kulture, ki bo trajno zmanjševala število z delom povezanih nezgod in bolezni. Obenem pa je to tudi opomin vsem, da vsako delo predstavlja določeno stopnjo tveganja, ki pa se z izvajanjem preventivnih varnostnih ukrepov lahko odpravi ali zmanjša na sprejemljivo raven.

NESREČA JE OBIČAJNO PREDVIDLJIVA

Nesreča je lahko skupek nepredvidljivih situacij, ki se jim je v realnem življenju včasih težko izogniti navkljub upoštevanju vseh predpisov in standardov s tega področja. Treba je vedeti, da so delovne nezgode običajno predvidljiva posledica dejanj in obnašanja pri delu zaposlenih. Prav zato morata postati varnost in zdravje pri delu nekaj samoumevnega. Odgovornost za to pa je tako na strani zaposlenih kot delodajalcev.

Zaposleni imamo namreč temeljno dolžnost spoštovati dogovorjena pravila varnosti in zdravja pri delu ter izvajati preventivne ukrepe. Da je vsak zadolžen za lastno varnost in da vsak nosi posledice svojih dejanj, na tem mestu še kako drži.

Lanski svetovni dan varnosti in zdravja pri delu je bil gotovo prelomnica, saj se je svet znašel pred največjim zdravstvenim izzivom moderne dobe. Zaradi razglašene pandemije covid-19 so pozvali in vse sile usmerili k hitremu ukrepanju za zajezitev novega koronavirusa. Leto je naokoli, virusa pa še zdaleč nismo obvladali in bo tudi letos zaznamoval omenjeni svetovni dan.

Posledice virusa so se izkazale za katastrofalne in pandemiji še vedno ni videti konca. Čeprav se veliko stavi na precepljenost prebivalstva, so znani zapleti z dobavo cepiv, vsaka še tako pričakovana in dolgoročno povsem neškodljiva reakcija po cepljenju pa pri skeptikih vzbudi še dodatne dvome. Tudi zato so države in druge pristojne organizacije pred zahtevno nalogo, kako ljudi prepričati v varnost cepiv, in predvsem v to, da je to edini način, da se vrne v normalnost. V normalnost tudi na delovnem mestu, kjer še vedno vse poteka v znamenju zaščitnih ukrepov.

ZAPOSLENI IN DELODAJALCI PRED VELIKIMI IZZIVI

Nacionalne vlade, delodajalci, delavci in njihove organizacije se soočajo z velikimi izzivi, ko se poskušajo boriti proti pandemiji covid-19 ter hkrati zagotavljati ustrezno raven varnosti in zdravja pri delu.

Čeprav sta svetovna pandemija in posledično kriza prizadeli prav vse ljudi na svetu, so njunim učinkom najbolj izpostavljeni prav delavci. Že zaradi tega je bil slogan lanskega svetovnega dneva varnosti in zdravja pri delu: »Ustavimo pandemijo: Varnost in zdravje pri delu rešujeta življenja«.

Po lanski spomladanski skorajda popolni zaustavitvi javnega življenja, ko so razen določenih storitvenih dejavnosti stroji v gospodarstvu večinoma ugasnili, so bili ob vnovičnem odpiranju vsi pred velikimi izzivom, kako zagotoviti varen prostor za delavce.

Ob že preizkušenem in pravzaprav ponotranjenem stalnem razkuževanju rok in uporabi zaščitne obrazne maske nekateri delodajalci prostovoljno skušajo zajeziti okužbe tudi s hitrimi antigenskimi testi, nekateri pa to morajo zaradi vladnih odredb.

TVEGANJA ZA ZAPOSLENE

Zbornica varnosti in zdravja pri delu je že lani izpostavila tri tveganja za delavce, ki jih je prinesla epidemija covid-19.

Tveganje prenosa okužbe je večje pri delavcih, ki delajo na najbolj izpostavljenih delovnih mestih. Med najbolj ogrožene skupine delavcev z vidika možnosti okužbe s covid-19 sodijo zaposleni v zdravstvu, negovalno osebje, zaposleni v domovih za starejše, reševalci, osebje civilne zaščite, policisti, gasilci, zaposleni v varnostnih službah, zaposleni v pogrebnih dejavnostih, zaposleni v čistilnih dejavnostih, zaposleni v

trgovinski dejavnosti in zaposleni, ki imajo zaradi narave dela vsakodnevno stik z ljudmi ali delo opravljajo v večjih skupinah. Poleg tega se tveganje okužbe z virusom izrazito poveča pri nosilcih in posameznikih, ki sodijo zaradi svojih pridruženih bolezni in starosti v bolj rizično skupino. Ukrepe za obvladovanje nevarnosti okužbe je treba zato vselej posebej prilagoditi posebnostim vsake od navedenih skupin delavcev, kljub temu pa se tveganju okužbe s covidom-19 na delovnih mestih ni moč izogniti.

Od začetka, ko je bilo o virusu še manj znanega kot danes, zdaj že dokazanih tudi nekaterih lahko resnih zapletih pri ljudeh, ki nimajo pridruženih bolezni, pa se je pojavilo še izrazito psihosocialno tveganje. Ta stres vpliva tudi na delavce, dodatno pa so delavci izpostavljeni zaradi sedanje in prihodnje negotovosti glede ohranitve zaposlitve. Stres, ki je povezan z negotovostjo, ima lahko negativne posledice za počutje in duševno zdravje delavcev (depresija, izgorelost, tesnoba, slabo počutje, slaba motivacija in podobno).

Kot zadnje so v zbornici kot izrazito tveganje v obdobju pandemije izpostavili tudi (pre)obremenitev zaposlenih zaradi stalne in dolgotrajne uporabe najrazličnejše osebne varovalne opreme, ki nudi zaščito pred okužbo z nalezljivim virusom.

Na slednje opozarja tudi Mednarodna organizacija dela, in sicer, da je treba ustrezno obravnavati tudi težave, povezane z dolgotrajnim nošenjem osebne varovalne opreme (toplotnega neudobja, dehidracije, omotičnosti, poškodb obraza).

V sedanjih okoliščinah organizacija izpostavlja tudi delavce, ki delajo od doma. Njihovi delovni pogoji namreč večkrat ne ustrezajo standardom varnosti in zdravja pri delu, ki jih organizacije zagotavljajo v svojih poslovnih prostorih. Poleg

problemov, povezanih z ustreznostjo delovne opreme in fizičnega okolja (denimo toplotno udobje, osvetljenost), so prisotni tudi psihosocialni dejavniki tveganja (izoliranost, pomanjkanje informacij, ni jasne razmejitev med poklicnim in zasebnim življenjem).

Z RESOLUCIJO DO ZASTAVLJENIH CILJEV

Visoka raven varnosti pri delu v Sloveniji ter dobro zdravje delavcev sta nujen pogoj za podaljševanje delovne dobe, aktivno in zdravo staranje. To zahteva ustvarjanje varnega in zdravega delovnega okolja za vse delavce ter spodbujanje kulture preventive.

Da bi kar najbolj sledili zastavljenim ciljem na omenjenem področju, je Državni zbor konec marca 2018 sprejel Resolucijo o nacionalnem programu varnosti in zdravja pri delu 2018–2027. Kot so zapisali uvodoma, je sodoben sistem varnosti in zdravja pri delu, ki temelji na spodbujanju kulture varnosti in zdravja pri delu ter je naravnani v preprečevanje nezgod pri delu, poklicnih bolezni in bolezni, povezanih z delom, temelj vsakega učinkovitega gospodarstva. Dobro organiziran in na vseh ravneh uveljavljen sistem varnosti in zdravja pri delu, ki ga dopolnjujejo tudi programi promocije telesnega in duševnega zdravja pri delu, pripomore k dobremu počutju delavcev pri delu. Bolj varna in zdrava delovna mesta prispevajo k ekonomski učinkovitosti gospodarstva ter vzdržnosti socialnih blagajn.

Namen resolucije je povezati vse deležnike v sistemu varnosti in zdravja pri delu, da bodo po svojih najboljših močeh in v skladu s svojim poslanstvom združili moči in sodelovali pri uresničevanju splošno sprejete vizije na področju varnosti in zdravja pri delu v Sloveniji. Ustvariti in vzdrževati želijo delovno okolje, ki bo ohranjalo zdravje delavcev skozi celotno delovno dobo, da bodo lahko delali dlje in jim bo opravljeno delo v osebno zadovoljstvo.

KORENČEK IN PALICA

Dokler družba kot celota sama ne dojame bistva pomena varovanja zdravja pri delu in primerne delovnega okolja, imajo nadzorstvene institucije še vedno zelo pomembno vlogo na tem področju – od preventivnega ozaveščanja do sankcij.

Inšpektorat Republike Slovenije za delo ima v luči razmer na trgu dela iz leta v leto večji pomen. Zadnja leta področje nadzora delovnih razmerij zaznamujejo številne tako imenovane prekarne oblike dela, kjer sta varnost in zdravje večkrat zapostavljena. Zaznati pa je tudi porast nezakonitega posredovanja dela delavcev drugemu uporabniku in problematiko na področju poklicnega zavarovanja delavcev.

Pred časom je v javnosti odmevala celo obširna kriminalistična preiskava na področju zlorab, povezanih z zaposlitvijo in delom. Na policiji so razkrili, kako so nekateri delodajalci iz Posavja in novomeškega okoliša ne le izkoriščali socialne ukrepe države, ampak tudi delavce. Koliko delovno-pravnih kršitev so zaznali, ni znano, so pa delodajalci in zaposleni v nekaj letih nanizali kar 1.864 kaznivih dejanj. Med drugim so od države prejeli nadomestila iz vladnih protikoronskih paketov, delavci pa so, čeprav naj bi bili uradno na čakanju, delo (v pekarnah in v gradbeništvu) opravljali dalje. Če zanemarimo finančno plat zlorab, je jasno, da bi bil v primeru nesreče na delovnem mestu v takšnem primeru oškodovan delavec.

Na inšpektoratu sicer z zadovoljstvom ugotavljajo, da se na področju varnosti in zdravja pri delu razmere pri delodajalcih počasi izboljšujejo. A kljub temu zagotavljajo in opozarjajo, da bodo nadaljevali tako s preventivnimi kot z represivnimi aktivnostmi, saj sta tudi varnost in zdravje neodtujljivi pravici delavcev ter hkrati predstavljata nujen pogoj za uspešno delovanje delodajalcev in tudi celotne države, zaradi česar mora zdravo in varno delo vsem delodajalcem postati eno od vodil pri organizaciji in izvedbi dela.